

ին հեղեղի մէջ, կանգնեն երկնային անարատ լուսոյ կենդանի մէջ, Թող այդ բոլոր մարդիկ վախճան միտքը շփոթող մոլորութիւններէն մարմինը մաշող հեշտութիւններէն, հոգին ապականող մեղքերէն, և միմեանց շնորհաւորեն ու ցանկան Դննդեան տօնի երջանկութիւն, որ ևս էլ ձեզ ամէնից ի սրտէ մաղթում եմ, եկէ՛ք ամէնքս մեն ու փառքը, հարուստն ու աղքատը, յանցաւորն ու վշտացածը՝ ամէնքս՝ հաւատարմաբէս մեղաւորներս և հաւատարապէս փրկութեան յուսացողներս՝ եղբայրներ յէս կանգնենք Մանուկ-Արքայի խանձարուրի մօտ, որ տեսներ լոյս Նորա լուսոյ մէջ, որ այս տեղից մեկնեք խառնասցած, սրբացած, բերկրացած և յուսով ու արկութեամբ լցուած: Արի, լուսաւորեաց, Երուսաղէմ, զի հասեալ է լոյս քո, և փառք Տեառն ի վերայ քո ծագեցին: Զի ահա խաւար ծածկեաց զերկիր և մառախլող գնեթանոս բաց ի քեզ Տէր յայտնեցի, և փառք Նորա ի քեզ երևեցին»:

Ս. Ս.

ԿՐՈՆՉՏԱԳԻ ԱՒԵՐ ՔԱՆԱԼԱՅ

ԻՈՂԱՆՆ ՍԵՐԳԵԵՒԻ

70 ԱՄԵՆԱՅ ՅՈՒՐԵԼԵՆԻՆԸ:

ՍԵՐ այս նիւթապաշտ դարում, երբ կարեկցութիւն և մարդասիրութիւն աւելի խօսքով քան գործով են երևում, երբ անձնական շահ ու բաղդաւորութեան ձգտում զբաղան փրկիսփայտութեան հիմունք են համարուած, սթափեցուցի և թարմացնող ազդեցութիւն են գործում այնպիսի անձինք, որ այս բնդհանուր հասանքի հակառակ դնալով՝ մերձաւորն ու եղբօր համար խորհում ու գործում են: Արկնակի հրապուրել է գառնում այդպիսի պատկերը, երբ խօսքը ոչ թէ մի ընդարձակածաւալ երկրի տիրող իշխանի մասին է, կամ վաճառականական աշխարհի բաղդը ձեռքում խաղացնող մի Կրեոստի կամ արտահարգ հանձարի, այլ հատարակ դասից ծագած համեստ պաշտօնի ու կոչման տէր անձի, որ իւր բարեգործ ու միւսթարող ձեռքը շատ հեռուն է մեկնում, իսկ անունն ու համբաւը աւելի ևս հեռու է տարածուում, որովհետեւ ազգացիցն օգնելու

գաղափարը չէ, որ սահման է դնում նոր բարեգործութեան շրջանին, այլ Պղոթմած Սամարացու գաղափարը:

Ահա այս կարգի անձնաւորութիւններից է Կրոնապաղի աւագ բահանայ հ. Իոհաննէս, որի 70 ամեայ յոբելեանը կատարուեցաւ ներկայ տարուայ հոկտեմբերի 19-ին:

Այս պատուական բահանան ծնուած է 1829-ին Սուրա աւանում մանկական հասակում թոյլ ու տկար՝ ցաւից նա աչք չէ բաց արել, Հիւանդութիւնը նրանից չի հեռացել և պատանեկութեան տարիներում, սրով բացատրում է ինքը իւր դուռն զգուարութիւնը ուսման մէջ, որին յաղթելու համար անդադար ազօթում ու Աստուծոյ օգնութեան էր դիմում: Տարեքն հետ ուսկայն տկարութիւնը պակասում է, Աստուածային լուսով պայծառացած՝ միտքը բացում է գիտութեանց համար, և նա 1855 ին արդէն առաջին աշակերտ՝ աւարտում է Ս. Պետրբուրգի հոգեւոր ձեմարանը, աստուածաբանութեան կանդիդատի մրցանակագրով:

Աստուածաբանական, փիլիսոփայական և պատմական գիտութիւնները ընդարձակեցին և խորացրին իմ աշխարհատեսութիւնը: Հին և Նոր Կտակարանների ընթերցանութիւնը, Յովհանն Ռուկեբերանի և ուրիշ եկեղեցական հարց երկերի ուսումնասիրութիւնը զարթեցրին տէր դէպի քահանայական կոչումը: Մարդկանց հոգեւոր փրկութեանը օգնելու ցանկութեամբ այլուում էի, և Աստուած իմ բաղձները կատարեց. բարձրագոյն ուսումնաւարակութիւն յետոյ՝ շուտով բահանայական պաշտօնին բարձրացայ: Եւ ահա 44 տարի է, որ այդ սպասարորութեան մէջ եմ, միջնորդ լինելով արարածոց և Երարչի մէջ, հաշտութեան և բաւութեան ամենօրեայ անարկուն պատարագըն եմ մատուցանում, որով և ինքս էլ հաշտուում եմ Երդարադատ Գառաւորի հետ և յայտնում նորա կամքը կորստեան ճանապարհում մոլորուող մարդոց:

Հ. Իոհաննէս համբաւը Ռուս հասարակութեան մէջ գնալով բարձրանում է, և նորա սիրողներն լաւ ևս առել պաշտողներն թիւը՝ անհամար է: Նրան ոչ միայն իւր բարեգործ, մաքրասէր քահանայն են ճանաչում, այլ հրաշագործի տեղ են զբէլ հաստատ հաւատացողներ կան—իսկ զբանք անթիւ են,—որ նորա մեակ օրհնութիւնն ու ազօթքը ձեռքը գլխին դնելը, նոյն իսկ հայկացքը կամ շորերին զխնելը, առողջութիւն կպարգևէ հիւանդին: Աւելորդ չի լինի այս առթիւ՝ Ս. Ս. ԲԵՏՈՄՈՍԿԻ թերթից մի աշխատակցի բացատրութիւնը մէջ բերել:

Ընդհանրապէս Հ. Իոհաննէս սիրում և յարգում է մանաւանդ հասարակ, աղքատ դա-

սակարգը, և անհնար է աչք փակել այն ազգեցութեան առաջ, որ ունի յարգելի հովիւր ռուս ժողովրդի վերայ: Այդ բաղմանդամ ժողովուրդը, որի բաժինն է վիշտ, ազգատուութիւն, կարելի, ցաւ, սոսի և տանջանք, որ թշուառութեան և արտուութեան մէջ միեմարութեան ծարաւով պապակում է՝ Լ. Իոհաննի քաղցը ու ջերմ խօսքերով, հայրական գգուանքով և անհուն սիրով հաշտուում է կեանքի անյաջողութեանց հետ: Ահա այդ ամբողջ, որ ամէնից աւելի է քաշում կեանքի ծանրութիւնը, որ մինչև այսօր շուրջը միայն իշխանաւորի սառնութիւն է տեսել և հարուստի եսասիրութիւնն ու արհամարհանքը, ամբողջ, որ ի դուր է որոնել իւր մայրենի երկրում միեմարութիւն, յանկարծ գտնում է իրեն սիրող մի հայր, որտացաւ եղբայր, անկեղծ պաշտպան և հովանաւոր: Լ. Իոհաննիսն ինչպէս երազահաս օգնականի և հոգու փրկութեան համար աղօթող է բերում են նորա առաջ իր հոգու և մարմնի ցաւերը. նորան են գիմում արհամարհուածները, ճնշեալները և զրկեալները: Եւ այնտեղ, նորա առաջ թափում են իրենց վիշտը, բաց անում խօցուած սիրտը, թեթեւացնում իրենց տառապեալ հոգին և զօրանում իրենց վիճակուած խօշը կրելու համար: Պէտք է ուրեմն դարձանալ, եթէ համբերատար ռուս ժողովուրդը, որ իւր դասը վիճակում կարողացել է պահպանել ջերմ հաւատ առ Աստուած և առ նորա հանդերձեալ արգար դատաստանը՝ գթաւոր տէր հօր մի հայեացքով, նորա մի քաղցր խօսքով թեթեւութիւն է զգում իւր տառապեալ հոգու և մարմնի մէջ: Զարմանքի ինչ բան կայ. կամ ինչ գերբնական զօրութիւն, բարձր քան մարդկային բնութիւնը, որի վերայ ոմանք ապշել են, իսկ ուրիշները ծիծաղում են: Աւր անսիրտ եսականութիւնը իւր բունն է հիւսել, որ անձնական շահ հայեանքի շահից բարձր է դասուած, որ «տունը աւաղի վերայ է շինուած մի այնպիսի ճարտարապետութեամբ, որ օտար է հայրենի հողին, ուր ճարպիկները հաստատուած արմատ են բռնել իշխանութեան շուրջը և թշուառ իրականութեան առաջը փակել, որ սուրբ նպատակները հետամտութեան առարկայ չեն և այնիւ ձգտումները առասպել են միայն, վերջապէս ուր ազնուութիւնը ջնջուել է՝ տեղի տալով քմահաճութեան, բռնակալութեան, բռնաբարութեան, փող զիջելուն անսիրտ հետեւութեան, այն տեղ—որին միայն անտուածաշունչը— պէտք է մարդարէ յայանուի, այնտեղ մարդկանց մէջ պէտք է քրիստոնեայ մարդ երեւայ: Լ. Իոհաննի ոչ թէ «կայծակնամարտը մարդարէն» է, որ խօսքով աչքում է մարդկանց սիրտը, այլ վշտացած հոգիների մի հեղ միեմարել: Եւ նա բարձր պահելով Քրիստոսի աւանդած դրօշակը, արժանապէս կատարում է իւր պաշտօնը միակ անկեղծ և սրբապիկ բարեկամ և մեր հոգու համար աղօթարար:

Նորա 43 տարուայ քահանայութիւնը անվերջ բարեգործութեանց, մասնաւորապէս իւր հօտի բարեխառութեան և ընդհանրապէս համաքրիստոնեական գաղափարի յաղթանակի համար եղած ջանքերի մէջ զիջայ է: Տաճկահայ թշուառները անգամ մասն ու բաժին են ունեցել նրա անբաւարարութիւնից: Ի դուր չէ, որ Լ. Իոհաննի համար Թուսաց ընդարձակ սահմաններից շատ հեռի է տարածուել: Անգլիայում, Ամերիկայում կոնսական թերթերը լուրջ յօդուածներ են տալիս, նրա անձնաւորութիւնը, գործերը ծանօթացնելու համար. նորա բարոյները թարգմանել և աժան գնով ցրել են ժողովրդի մէջ. այս բոլորը վիշտում են, թէ Լ. Իոհաննի որքան բարձր է կանգնած վէճերից և ազգային նեղ դադարից և որչափ նպաստում է ազգերի ընդհանուր եղբայրութեան գաղափարին:

Աւելորդ չի լինի մի քանի խօսք էլ ամէլ նորա արտաքինի մասին:

Նա միջահասակ մարդ է, բարձր ու կրնձոտ ճակատ ունի, ուստովոր բարութեամբ փայլող աչքեր, բոլորակ երես, բաւական կարմիր այտեր, յոգնած մարդու արտացոլութեամբ, անհա նորա գէղեքը: Բայց նորա խօսակցութիւնը շարժուածքը զգալ են տալիս, որ նա սովորական մարդկանցից ամբողջ գլխով բարձր է:

Նա ի ծնէ մարդոց առաջնորդ լինելու է կոչուած. բնութեամբ ազատամիտ հակումների տէր՝ որոշ սահմաններում անպայման պահպանողական է: Նա միշտ իւր անուան վերեւ լայ է գնում, որ նրա կեանքի գաղտնիքն է:

Նորա բարեգործութեանց մասին մի փոքր գաղափար տալու համար, յիշենք մի քանիսը:

1) Կրօնշտապուստի նա հաստատուել է «ազգատների համար աշխատասիրութեան տուն», որի անձեռնմխելի մայր գումարը հասնում է 447,407 լուրու: 2) Որքոց ապաստանարան: 3) Երեխայոց ցերեկուայ հանգստութեան տեղ: 4) Սկզբնական մի ձրի դպրոց: 5) Հիւանդանոց (երթեկներ): 6) Կտաւ մաքրելու արհեստանոց: 7) Կոշկակարութեան և կապտարարութեան արհեստանոցներ: 8) Ժողովրդական խոհանոց և սեղանատուն: 9) Գրականաւանոց: 10) Գիշերուայ ապաստանարան: 11) Ազգատ կանանց խնամակալութիւն: 12) Նպաստ մատակարարող մի ընկերութիւն և ինչ և ինչ, Այս ցանկը շատ կերկարէր, եթէ կամենայինք նորա բոլոր բարեգործութեանց հաշին անել: Երկայն այդքան էլ բաւական է ցոյց տալու համար թէ նա ինչպէս բազմակողմանի և արդիւնաւոր գործունէութիւն է ցոյց տուել և տալիս է, և թէ ուր են ուղղուած նորա խնամքի բուն ջանքերը:

Եթէ մի սոսկ քահանայ, առաջնորդ ունենալով Քրիստոսի «սիրոյ» քաղցը՝ այնքան մեծածնէ գործեր կարող է կատարել, օգտակար լինելու համար ընկերին այս թշուառութեան վայրում՝ ապա եթէ աշխարհի զօրաւորներն ու մեծերը նորա կէս ջանքը գործ դնէին, անշուշտ Քրիստոսի արքայութիւնը պէտք է իշխէր ամենուրեք: